

Programma ambiciozajiem ar skatu pāri robežām

Līdz šim Eiropas Komisijas administrētajā programmas *Horizon 2020* iniciatīvā, kas domāta mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam, startējuši vairāk nekā 120 Latvijas uzņēmumi, no kuriem atbalstīti 8

Horizon 2020 ir turpinājums iepriekšējā ES plānošanas perioda 7. ietvarprogrammai. «Šī pašlaik ir lielākā Eiropas Savienības atbalsta programma, ko administrē Eiropas Komisija (EK). Tā kā to koordinē EK, visi projekti tiek iesniegti elektroniski un tos izvērtē EK izvēlēti neatkarīgi eksperti,» stāsta Rolando Huapajija-Delgado, Eiropas Biznesa atbalsta tīkla Latvijā (EEN) projektu vadītājs. Tas nereti ir klupšanas akmens, jo uzņēmēji mazāk zina par šo programmu un varbūt pat nedaudz baidās no tiešas komunikācijas ar EK. Taču Latvijā ir divas institūcijas, kurās vērsties pēc padoma. «Ja uzņēmumam ir interese noskaidrot, kā programma darbojas, to varam pastāstīt mēs Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrā, Eiropas biznesa atbalsta tīklā vai Valsts izglītības attīstības aģentūras (VIAA) *Horizon 2020* Nacionālā kontaktpunkta (NKP) ekspertiem,» teic R. Huapajija-Delgado. Lai veicinātu uzņēmēju iesaisti, EEN un VIAA NKP rīko informatīvus un apmācību seminārus. Šogad tiek organizēta arī *Horizon 2020* kontaktbirža. Pērn 2015. gada novembrī notika pirmā, bet 20. oktobrī notiks nākamā. «Šoreiz to organizējam starptautiskās izstādes *Riga Comm 2016* ietvaros, lai sniegtu papildu pievienoto vērtību un piesaistītu pēc iespējas vairāk ārzemju dalībnieku,» saka R. Huapajija-Delgado. Pirmā kontaktbirža notika kā atsevišķs pasākums, bet turpmāk tās tiks organizētas starptautisku konferenču ietvaros, kas veicinātu ārvalstu dalībnieku skaita pieaugumu. Viņš uzskata, ka šis ir labākais variants, kā veicināt uzņēmēju aktivitāti un iesaistīties arī pētniecības projektos – sākumā Baltijas un Skandināvijas mērogā, bet ar laiku veidojot sadarbību arī ar Rietumvalstīm.

Aktivitāte pieaug

Horizon 2020 neoficiāli var iedalīt divās daļās – atbalsts pētniecībai, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu atbalsts apakšprogrammā *SME Instrument*. Programmas kopējais budžets ir 80 miljardi eiro, un tā orientējas uz izcilību zinātnē, līdera lomu rūpniecībā un sabiedrības problēmu risināšanu. Programmas finansējums

uzņēmējiem būs pieejams līdz 2020. gadam.

Visi *SME Instrument* projektu uzsaukumi iedalās trijās fāzēs – idejas izpētei un pārbaudīšanai, īstenošanai un komercializācijai. Pirmās fāzes, kas domāta idejas pārbaudīšanai, līdzfinansējuma maksimums ir 50 tūkst. eiro un atbalsta intensitāte ir 70%, kas nozīmē, ka projekta kopējais budžets var būt līdz 71 tūkst. eiro. Šis finansējums domāts priekšizpētes veikšanai, lai uzņēmējs pārliecinātos, ka idejai ir potenciāls, būs pieprasījums tirgū. «Pirmajā fāzē var iegūt 50 tūkst. eiro lielu grantu idejas dzīvotspējas novērtēšanai. Neatkarīgi eksperti izvērtē, vai tā ir atbalstāma un attīstāma tālāk. Finansējums domāts tieši priekšizpētei,» skaidro R. Huapajija-Delgado. Pirmās fāzes projektu var īstenot sešus mēnešus. Šīs fāzes projektos līdz šim atbalstu ieguvuši seši Latvijas uzņēmumi – SIA *Latima*, SIA *KEPP EU*, SIA *HEE Photonic*, SIA *EMI Electronics*, SIA *Baltic Scientific Instrument* un SIA *Rubber products*. Otrā fāze domāta idejas realizācijai, lai pēc projekta īstenošanas būtu iespējams produktu sākt piedāvāt tirgū. Šajā fāzē vajadzīgs detalizēts biznesa plāns – jāzina, kas būs patērētājs, kā produkts tiks virzīts tirgū, kā tas var ietekmēt tirgu Eiropā. Tāpat kā pirmajā fāzē, līdzfinansējums ir 70% apmērā. Šajā fāzē atbalsta summas svārstās no 500 tūkst. līdz 2,5 milj. eiro. Atsevišķiem projektiem, kas saistīti ar medicīnu, finansējums var būt arī 100% apmērā. Šajā fāzē atbalstu saņēmuši divi Latvijas uzņēmumi – SIA *Edurio* un SIA *Precision Farming*. Savukārt trešajā fāzē nav projektu konkursa un nav paredzēts tiešs finansējums, uz ko uzņēmums varētu pretendēt un arī saņemt. Uzņēmumiem, kuri sekmīgi ir pabeiguši otrās fāzes projektu, tiek atvieglota pieeja citiem finanšu avotiem – riska un privātajam kapitālam, aizdevumu fondiem. Var tikt izmantoti citi netieši atbalsta mehānismi, piemēram, tīklošanās, publicitāte. «Konkurence *Horizon 2020* projektos ir liela, bet Latvija ir maza valsts, tāpēc statistiski mūsu rezultāti nav tik slikti, tomēr aktivitāte kopumā ir zema. Taču izaugsme ir – pirms gada

«Šī programma meklē idejas, kam ir tiešām globāla ambīcija, nepietiek ar Latvijas vai Baltijas līmeni. Uzņēmumi, kas neredz potenciālu vairāku desmitu miljonu ikgādējos ienākumos vai simtiem darba vietu, visticamāk, tiks atzīti par neambicioziem,» spriež Ernests Jenavs, SIA *Edurio* valdes priekšsēdētājs.

bija vien daži atbalstīti projekti, bet nu jau astoņi. Jo vairāk mums inovatīvu jaunu uzņēmumu, kas vēlas realizēt ambiciozus un pēc iespējas apjomīgākus projektus, jo lielākas ir to izredzes – šī programma domāta tieši ambicioziem projektiem Eiropas mērogā,» saka R. Huapajija-Delgado. Gan Latvijā, gan kopumā visvairāk pieteikumu ir no IT nozares uzņēmumiem. Viņaprāt, Latvijā lielākās izredzes *Horizon 2020* ietvaros ir IT, farmācijas un dzīvības zinātnes nozarēm, jo Latvijā šajā jomā ir kompetenti uzņēmumi – gan mazie un vidējie, gan lielle ražotāji.

1,86 miljoni

Edurio šī gada vasarā ieguva *SME Instrument* programmas *Open Disruptive Innovation* atbalstu 1,86 miljonu eiro apmērā, kas ir līdz šim lielākais Latvijas uzņēmuma piesaistītais finansējums *Horizon 2020* programmā. «Tas bija mūsu trešais mēģinājums, katru reizi būtiski uzlabojot pieteikumu un iegūstot papildus pierādījumu produkta potenciālam. Protams, atbalsts ir ārkārtīgi vērtīgs uzņēmumam, jo ļauj atlikt investīciju piesaisti uz brīdi, kad produkts ir tālāk attīstības stadijā ar samērā mazu birokrātijas slogu, taču konkurence ir milzīga, un, lai atbalstu iegūtu, ir jābūt gan inovatīvam produktam, gan izcilai komandai, kas spēj to attīstīt starptautiski, gan arī pārdomā-

tai stratēģijai,» uzsvēr Ernests Jenavs, izglītības vadības rīka izstrādātāja SIA *Edurio* valdes priekšsēdētājs. Kopā komandai bija vajadzīgi aptuveni trīs mēneši, kas tika pavadīti, plānojot un rakstot pieteikumu, kā arī vienojoties ar sadarbības partneriem. Gala versiju pieslīpēt palīdzēja pieredzējuši konsultanti no Dānijas. «Papildus sarežģītību dod neprognozējamība – pieteikumu attālināti vērtē četri komisijas nolīgti vērtētāji bez jebkādam apspriedēm. Līdz ar to dažādi vērtētāji var iedot ļoti dažādus punktus, kas nozīmē, ka ne vienmēr, uzlabojot pieteikumu, uzlabosies arī rezultāts,» spriež E. Jenavs. R. Huapajija-Delgado norāda, ka vērtēšanas subjektivitāti nevar noliegt un šāds aspekts ir visos konkursos. «Tomēr jāņem vērā – ja neizdodas iegūt *Horizon 2020* atbalstu ar pirmo reizi, jāmeģina atkal un atkal, jo vairums finansēto projektu nemaz nav ieguvuši atbalstu ar pirmo reizi,» viņš atklāj.

Konkurence liela

«Daudziem *SME Instrument* šķiet pievilcīgs konkurss, un tā arī ir, bet jāņem vērā, ka konkurence ir ārkārtīgi liela. Ir arī vērts apsvērt dalību konsorcijs projektos, jo tā ir laba iespēja, kā palielināt savu pieredzi Eiropas projektos, vienlaikus neuzņemoties tik atbildīgu lomu, – konsorcijs parasti ir kāds vadītājs, visbiežāk tā ir augstskola vai lielāks uzņēmums, kam

ir gan resursi, gan iepriekšēja pieredze šādu projektu vadīšanā. Mazie un vidējie uzņēmēji var sākt krāt pieredzi kā partneri, izpildot vienu lomu, sniedzot pienesumu ar savu specialitāti, zināšanām, tādā veidā vienlaikus saprotot, kā darbojas šādi sadarbības projekti,» saka R. Huapajija-Delgado. Pētniecības projektos iesaistījušies visai daudz Latvijas uzņēmumu un pētniecības iestāžu, bet pagaidām lielākoties kā partneri, nevis projektu vadītāji. E. Jenavs salīdzina – *Horizon 2020* ir Eiropas atbilde Amerikas labāk attīstītajai riska kapitāla nozarei, kur ir pieņemts finansēt agrīnākas idejas ar lielu potenciālu. «Programmas mērķis ir atrast zelta graudus milzīgajā inovāciju smilšukastē. Līdz ar to lielākajai daļai biznesu un pētniecības projektu fokusēšanās uz *Horizon 2020* ir tikai laika traucēklis, taču patiesi ambiciozajiem, kas cenšas sasniegt globālu ietekmi, tas sniedz iespēju fokusēties uz paveikamo, nevis soli pa solim dzenāt investīcijas. Tādās jomās, kā izglītība vai zinātne, kur izaugsme bieži ir lēnāka, nekā komerciālajos sektoros, fokuss uz nākotnes izaugsmi, nevis īstermiņa naudas plūsmu, ir ļoti nozīmīgs, lai šīs idejas sasniegtu dienas gaismu. Tā kā programma ļauj attīstīt globālas ambīcijas, tā arī rada iespējas sadarbībai, kādas citādi netiktu radītas. *Edurio*

projekta ietvaros sadarbošies ar Londonas Universitātes Kolesijas Izglītības institūtu, kas ir pasaules vadošais pētniecības institūts izglītības jomā,» viņš lepojas.

Runājot par to, kāpēc Latvijai pagaidām ir samērā maz *Horizon 2020* finansētu projektu, E. Jenavs uzskata, ka galvenais vaininieks ir ambīciju trūkums un izglītības pieeja rakstīšanā. «Šī programma meklē idejas, kam ir tiešām globālas ambīcijas, nevis tikai Latvijas vai Baltijas līmeni. Uzņēmumi, kas neredz izaugsmes potenciālu vairāku desmitu miljonu ikgādējos ienākumos vai simtiem pievienotu darba vietu, visticamāk tiks atzīti par pārāk neambicioziem,» viņš teic. Skaidrojot pieeju projektu rakstīšanā, viņš teic, ka šī programma ir atšķirīga no iepriekšējām ES atbalsta programmām, jo pamata fokuss ir komerciālais potenciāls. Tāpēc pieteikumos daudz svarīgāk par zinātnisko pamatojumu ir pierādījums no starptautiskiem klientiem. Piemēram, *Edurio* bija atbalsta vēstules no septiņām organizācijām, tostarp *Oxford University Press*. «Arī tāds šķietams sīkums kā noformējums ir svarīgs – vērtētājs 50 lappušu pieteikumam vēltis divas stundas, tāpēc ar dizaineri strādājām pie teksta noformējuma un izvietojuma, lai viss būtu kārtīgi, pārskatāmi, skaisti,» piebilst E. Jenavs.

Anda Asere